

EN MEMÒRIA

doi: 10.1344/Svmma2013.2.9

*De pareïs li seit la porte uverte***MARTÍ DE RIQUER I MORERA, 3 DE MAIG DE 1914 - 17 DE SETEMBRE DE 2013**

Dimarts, dia disset de setembre, va morir Martí de Riquer, *que [la seva ànima] trobi la porta oberta del paradís* (v. 2258 de la *Chanson de Roland*).

Els medievalistes hem perdut un dels nostres grans mestres, un dels últims grans humanistes.

Catedràtic d'Història de les Literatures Romàniques, Martí de Riquer va ser professor de la Universitat de Barcelona de 1941 a 1970, de la Universitat Autònoma de Bellaterra de 1970 a 1976 i altra vegada de la Universitat de Barcelona de 1976 fins la seva jubilació. Va dedicar la seva vida a la docència de la literatura, sobretot de la literatura medieval en diverses llengües romàniques, principalment la castellana, la catalana, la francesa, la italiana i l'occitana. Es va jubilar l'any 1984 i va ser professor emèrit.

Va ser President de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, acadèmic de la *Real Academia Española*, membre de la *Real Academia de la Historia*, de la *Hispanic Society of America*, de l'*Institut de France en l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres*, de l'*Académie Internationale d'Héraldique*, de l'*Accademia di Scienze, Lettere e Arti*. President d'honor de la *Sociedad Española de Literatura General y Comparada* i de la *Société Rencesvals*, societat

de la que va ser fundador juntament amb professors de diverses universitats europees i que està destinada a la promoció de l'estudi de l'èpica romànica i a l'elaboració del *Bulletin bibliographique de la Société Rencesvals*.

Va rebre guardons de prestigi, entre els que destaquen: el premi *Michel de Montaigne* (1988), el *Menéndez y Pelayo* (1990), el *Premio Nacional de Ensayo* (1991), el Premi Crítica Serra d'Or d'estudi literari (1991), la Creu de Sant Jordi (1992), el *Príncipe de Asturias de Ciencias Sociales* (1997), el Premi Lletra d'Or (1999), el *Premio Nacional de las Letras Españolas* (2000).

La seva producció bibliogràfica és molt abundant. La va iniciar amb *l'Humanisme Català* l'any 1934 i la va continuar amb dedicació absoluta i permanent al llarg de tota la seva vida. Els títols són molt nombrosos, se centren en temes convertits des del principi en objecte d'un interès constant i repetit per part del professor. Moltes de les seves obres han estat reeditades més d'una vegada, prova de la seva incontestable excel·lència i utilitat.

En els primers anys de la seva vida de filòleg ja s'albiren els temes que l'havien d'acompanyar de manera constant en la seva recerca: edicions d'autors com Jordi de Sant Jordi: *Poesies* (1935), de les obres d'Antoni Canals: *Scipió e Anibal...* (1935), entrades en el món de la lírica trobadoresca occitana amb una traducció de les composicions de Bernart de Ventadorn: *Poesías* (1940) i la primera edició d'un trobador: *El trovador Cerverí de Girona* (1946), els primers treballs sobre heràldica: *Manual de heràldica española* (1942), sobre el *Quijote: Don Quijote de la Mancha* (1944), sobre el *Tirant: Tirant lo Blanc, i Tirante el Blanco: traducción castellana de 1511* (1947).

A partir dels anys cinquanta, es fa més important la seva dedicació a la lírica dels trobadors provençals i a la literatura francesa medieval, sobretot a l'èpica francesa i al *Perceval*. Escriu *Los cantares de gesta franceses* (1952), única obra que en aquells moments explicava els grans cicles del gènere, aleshores ben desconegut aquí. L'obra va ser traduïda al francès per la casa Nizet el 1957 i generacions de filòlegs aprenguérem i aprenem encara avui, amb la reedició castellana de 2009, les històries dels herois èpics que van circular per tota Europa. Quant a la lírica trobadoresca, l'any 1948 havia publicat una antologia titulada *La lírica de los trovadores*, que va ser el precedent d'una de les seves obres més importants: *Los trovadores, historia literaria y textos*, de 1975. Les successives reedicions de 1983 i de 2011 palesen la significació d'aquesta publicació per a l'estudi de la lírica occitana medieval. És el recull més important i més complet de la lírica trobadoresca occitana i un instrument indispensable per a qualsevol estudiós de la literatura medieval. Entre una antologia i l'altra, no va deixar de treballar en edicions de l'obra completa de diferents trobadors: el 1971 va publicar la de *Guillem de Berguedà*, que es va reeditar el 1996 i, uns anys després, la del trobador Arnaut Daniel: *Poesías* (2004), a més d'un recull de *Vidas* de trobadors: *Vidas y amores de los trovadores y sus damas* (2004). Quant a la literatura francesa, les seves aportacions van anar creixent amb les edicions i reedicions de la

Chanson de Roland: El cantar de Roldán (1960), *El Cantar de Roldán y el Roncesvalles navarro* (1983 i 2003) i amb les de *Perceval: Perceval o el Cuento del Grial* (1961), *Li contes del Graal* (1985 i 2003), *El cuento del grial de Chrétien de Troyes y sus continuaciones*, amb la seva filla, Isabel de Riquer (1995).

Paral·lelament, es va dedicar a obres enciclopèdiques fonamentals juntament amb altres especialistes: la *Historia de la literatura universal*, amb José María Valverde, publicada el 1957 i la *Història de la literatura catalana*, amb Antoni Comas, el 1964. Sense deixar d'insistir en els seus temes habituals sobre cavalleria i armament: *Cavalleria: fra realtà e letteratura nel Quattrocento* i *L'arnés del cavaller: armes i armadures catalanes medievals*, ambdues de 1968; sobre heràldica: *Heràldica catalana des de l'any 1150 al 1550* (1983), *Heràldica castellana en tiempos de los Reyes Católicos*, (1986); sobre llibres de cavalleria: *Caballeros andantes españoles* (1967), *Estudios sobre el Amadís de Gaula* (1987); sobre el *Tirant: Aproximació al Tirant lo Blanc*, el 1990 i *Tirant lo Blanch, novela de historia y de ficción*, el 1992; sobre Cervantes: *Cervantes, Pasamonte y Avellaneda* (1988), *Cervantes en Barcelona* (1989 i 2005), *Para leer a Cervantes* (2003), sense oblidar altres temes d'interès, com l'estudi de la genealogia familiar: *Quinze generacions d'una família catalana*, publicada el 1988, i altres obres i edicions de poetes catalans i clàssics castellans que testimonien un constant i laboriós treball, mai interromput.

Martí de Riquer va descobrir des de molt jove una sòlida vocació de medievalista que va saber transmetre i encomanar als seus alumnes amb entusiasme. Treballador intel·lectual infatigable, amb una agudesesa i capacitat d'anàlisi poc habituals, ens ha deixat un bon nombre d'obres magnífiques, de les quals en som beneficiaris tots els medievalistes.

Des d'aquestes línies, els membres de l'IRCVM volem expressar a la seva família, als seus amics i als seus col·legues el nostre condol més sincer.

ANNA M. MUSSONS

Catedràtica de Filologia Romànica de la Universitat de Barcelona i membre de l'IRCVM